

ФОРУМ КРАЄЗНАВЦІВ СТОЛИЦІ

27 лютого 2013 р. в Інституті туризму Федерації профспілок України відбулася III конференція Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України. Колектив Інституту на чолі з ректором С.І.Поповичем, краєзнавчий осередок закладу надали міській організації НСКУ значну допомогу у проведенні на належному рівні важливого форуму. Учасники конференції мали можливість ознайомитися з роботою навчального закладу, книгами на краєзнавчу тематику, які були представлені на виставці, та туристично-краєзнавчими публікаціями викладачів Інституту туризму ФПУ.

З часу проведення Установчої конференції Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України, яка відбулася 26 лютого 2010 року в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, минуло три роки. Відповідно закінчився термін повноважень виборних керівних органів КМО НСКУ: Правління та Ревізійної комісії, які обирались згідно “Положення про Київську міську організацію Національної спілки краєзнавців України” на три роки. Необхідністю обрання нового складу виборних органів й зумовлено проведення III (звітно-

виборчої) конференції, як вищого керівного органу організації (II (позачергова) конференція відбулася у січні 2012 року, напередодні V з'їзду НСКУ). В роботі звітно-виборчої конференції взяли участь 44 делегати. Окрім делегатів на конференцію прибули високоповажні гості: Скорохватава Алла Віталіївна – генеральний директор Національної історичної бібліотеки України та Смілянець Світлана Іванівна – заступник генерального директора з наукової роботи, Войцехівська Галина Анатоліївна – директор Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки

ім. В.Г.Заболотного, Сериков Анатолій Никифорович – директор Фундації Героя України, академіка Петра Тронька, Грищенко Надія Борисівна – завідувач відділу краєзнавчої літератури та бібліографії Публічної бібліотеки імені Лесі Українки, Галайба Василь Васильович – відомий киевознавець та ін.

Із привітанням звернувся до учасників конференції ректор Інституту туризму ФПУ С.І. Попович. Він ознайомив присутніх з діяльністю навчального закладу та побажав плідної праці на ниві краєзнавства. У вітальному слові голова НСКУ, заступник директора Інституту історії України НАН України, член-кореспондент НАН України О. П. Реєнт розповів про діяльність Спілки, означив проблемні питання та основні завдання на сучасному етапі. Найактивніші члени міської організації були нагороджені відзнаками Спілки – званнями, грамотами та подяками. Звання “Почесний краєзнавець України” здобули Сергій Вакулишин, Віктор Киркевич, Віктор Колесник, Сергій Попович, грамотами НСКУ відзначено Світлану Бабушко, Бориса Войцехівського, Надію Голоту, Лілію Іваницьку, Григорія Казьмирчука, Людмилу Соловей, Юрія Сороку, Наталію Терес, подяками НСКУ – колектив Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В.Г. Заболотного, Павла Бабенка, Лалі Грищенко, Надію Грищенко, Ірену Грінченко, Сергія Макеєва, Віктора Пилипенка, Володимира Семенюка, Олену Соболеву, Віктора Соколова, Геннадія Черевичного, Володимира Яковенка. Голова НСКУ вручив також членські квитки новим членам Спілки: Марині Гримич, Ігорю Курусу, Антоніні Макаревич, Віталію Шевченку.

Із звітною доповіддю виступив член президії правління НСКУ, голова правління КМО НСКУ Олександр Гончаров, котрий зазначив, що у звітний період пріоритетним напрямом діяльності Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України була організаційна робота у зв'язку з реформуванням Спілки у професійну творчу спілку, необхідністю державної реєстрації організації тощо. Виконуючи постанову Установчої конференції, президія правління КМО НСКУ здійснила заходи з реєстрації міської організації в органах влади згідно з Законом

України “Про професійних творчих працівників та творчі спілки”. У вересні 2010 року зареєстровано “Положення про Київську міську організацію Національної спілки краєзнавців України” та отримано “Свідоцтво про державну реєстрацію творчої спілки”. У листопаді того ж року отримано “Свідоцтво про державну реєстрацію юридичної особи” та здійснено низку інших організаційних заходів.

Члени президії правління КМО НСКУ брали участь в усіх заходах, які проводилися Спілкою, пленумах правління, засіданнях президії правління НСКУ, які відбувалися як у Києві, так і в інших містах України. Значну організаторську, наукову та культурно-просвітницьку роботу проводять Вакулишин С.М., Гончаров О.П., Дмитрук В.І., Киркевич В.Г., Маньковська Р.В., Соболева О.В. Президія правління здійснювала інформаційне наповнення офіційного веб-сайту НСКУ, організовано регулярне надсилання матеріалів про заходи, які проводилися міською організацією. На конференції також обговорювалося питання про створення власного сайту організації, що бачиться як потужний електронний ресурс з киевознавства, який би широко висвітлював досвід краєзнавчої роботи столичних установ та організацій, розміщував методичні матеріали тощо.

У звітний період проводилася робота по залученню нових членів в ряди Спілки. Київська міська організація налічує 122 члени НСКУ і має значні перспективи зростання, оскільки в Києві велика кількість людей, діяльність яких пов'язана з краєзнавством. В столиці діють 6 первинних осередків КМО НСКУ. Два з них було створено у звітний період. Окрім цього, формуються осередки в Солом'янському районі, Київському університеті туризму, економіки і права. В ряді вищих навчальних закладів є достатньо членів організації, щоб створити там первинні організації Спілки. Допвідач визнав, що процес створення осередків, особливо за територіальним принципом, йде повільно. У зв'язку з цим наголошувалося на необхідності активізації роботи зі створення територіальних осередків у наступний період діяльності, а згодом на їх основі й районних організацій.

Відзначено діяльність існуючих первинних осередків Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України. Так, члени первинного осередку Інституту історії України НАН України, які входять до керівних органів НСКУ – Реєнт О.П., Маньковська Р.В., Дмитрук В.І. (голова осередку), проводять значну організаторську роботу. Зокрема, масштабну діяльність здійснює Голова НСКУ Олександр Петрович Реєнт, який багато сил і енергії віддає питанням облаштування офісу Спілки, створення кабінету краєзнавства, бібліотеки, архіву, зміцненню регіональних організацій тощо. Члени осередку проводять також значну науково-дослідницьку, видавничу роботу в галузі краєзнавства, зокрема видання науково-документальної серії книг “Реабілітовані історією”, журналу “Краєзнавство” тощо. Активно працюють члени осередку: Бажан О.Г., Вербиленко Г.А., Григор’єва Т.Ф., Гриценко Л.А., Денисенко Г.Г., Катаргіна Т.І., Подкур Р.Ю. та ін.

Члени первинного осередку Київського національного університету імені Тараса Шевченка підготували наукові статті та книги з історії України, про життя і діяльність діячів науки і культури України, про розвиток науки в Київському університеті. Здійснюється підготовка наукових кадрів через аспірантуру, зокрема з етнокраєзнавчого напрямку, забезпечується проведення практик для студентів, публікуються наукові статті в журналі “Краєзнавство”. Плідно працюють викладачі – члени осередку: декан історичного факультету, член-кореспондент НАН України Колесник В.Ф., професори Казьмирчук Г.Д., Коцур А.П., Сорока Ю.М., Патриляк І.К., доценти Гончаров О.П., Іваницька Л.В., Короткий В.А., Пилипенко В.В., Терес Н.В., Черевичний Г.С. та ін.

Святошинський районний осередок (голова – Вакулишин С.М.) виступив з ініціативою про відновлення історичних назв і перейменування низки місцевих вулиць. За поданням осередку в червні 2011 р. міська організація направила 3 офіційні листи на адресу Головного управління внутрішньої політики та зв’язків з громадськістю Київської міської державної адміністрації з пропозицією перейменування 11 вулиць Святошинського району.

Члени Голосіївського районного осередку (голова – Терес Н.В.) досліджували історію перейменувань вулиць Києва, беруть активну участь у підготовці відповідних праць. Голова осередку працює в комісії КМДА з найменувань та пам’ятних знаків. Доповідач наголосив на актуальності проблем топонімії і необхідності продовжувати й розширювати роботу в цьому напрямі.

Викладачі – члени первинного осередку Інституту туризму Федерації профспілок України (Попович С.І., Бабушко С.Р., Соловей Л.С., Макеєв С.В.) проводять значну роботу з розробки екскурсій по Києву та Україні, підвищення кваліфікації гідів-перекладачів тощо. Значну туристсько-краєзнавчу роботу проводить також первинний осередок КМО НСКУ в Міжнародному центрі дитячо-юнацького туризму (голова – Семенюк В.Є.).

У доповіді підкреслювалося, що організація зростає і це вимагає активнішої роботи з удосконалення її структури. Зокрема, йшлося про створення комісій і секцій з метою активізувати киевознавчі студії за різними напрямками. Без цього неможливо задіяти значний потенціал столичної організації. Цю роботу вже розпочато й після конференції її слід активізувати.

Київська міська організація НСКУ розширює співробітництво з іншими організаціями та установами краєзнавчого та освітньо-культурного напрямку. Наприкінці 2011 р. укладено “Договір про спільну діяльність та співробітництво” з Міжнародним центром дитячо-юнацького туризму міста Києва на безстроковий термін. Договором передбачено спільну діяльність і співробітництво у сфері туризму, краєзнавства, проведення подорожей, екскурсій, конференцій, семінарів, конкурсів тощо. Розпочато спільну конкретну роботу в рамках договору. 2012 р. укладено ще дві угоди про співробітництво: з Київським національним університетом імені Тараса Шевченка та кафедрою етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, якими передбачено проведення спільних наукових і науково-практичних конференцій та семінарів з проблем краєзнавства, культурно-просвітніх заходів, організації студентської прак-

тики тощо. Загалом Київською міською організацією НСКУ, або ж за її посередництвом і допомогою, було укладено 9 договорів про співробітництво між різними закладами й установами. Доповідач зазначив, що цей напрям роботи є дуже важливим і договірні відносини з різними установами та організаціями потрібно розвивати.

Представники КМО НСКУ беруть участь в установчих зборах інститутів громадянського суспільства з формування нового складу громадських рад на 2013–2014 рр.: при Печерській, Шевченківській, Подільській, Голосіївській та Святошинській райдержадміністраціях м. Києва. У зв'язку з цим наголошувалося на використанні цих і будь-яких інших можливостей, щоб доносити проблеми краєзнавства до владних структур, намагатися впливати на їх вирішення.

У галузі науково-дослідної роботи та видавничої діяльності з ініціативи КМО НСКУ були підготовлені й видані Національною спілкою краєзнавців України матеріали та документи Установчої конференції КМО НСКУ – “Установча конференція Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України: матеріали та док. (26 лютого 2010 року). Нац. спілка краєзнавців України, Київ. міськ. орг.; упоряд.: О. Гончаров [та ін.]” (К.: ТОВ Вид-во “Теле-сик”, 2011. – 66 с.) та книга науковця 20-х років минулого століття О.О.Тулуба “Київ та його давня давнина у творах народних” (К.: Унісерв, 2011. – 242 с.). Частину тиражу цих книг було розіслано в бібліотеки, наукові установи та навчальні заклади Києва та областей України, 200 примірників передано Публічній бібліотеці імені Лесі Українки для бібліотек столиці. Під грифом КМО НСКУ вийшла монографія А.П.Коцура (член правління КМО НСКУ) та О.В. Гордійчука “Становлення та діяльність Київського товариства грамотності (1882–1908 рр.)” (К.: ФОП Корзун Д.Ю., 2011. – 196 с.). Під грифом НСКУ вийшли книги члена правління КМО НСКУ В.Є. Устименка: “Зведи свій храм (3 історії Свято-Покровського трипрестольного храму с. Жукля на Чернігівщині): історико-документальне дослідження” (К.: Вид-во “Академпрес”, 2011. – 240 с.), “Обо-в'язок. Звитяга. Честь: 3 історії Урядового

військово-кур'єрського зв'язку та Служби дипломатичних кур'єрів України” (К.: Етнос, 2011. – 528 с.) та “У кожного своя правда. Істина одна: Корюківка: довічний біль” (К.: Україна, 2013. – 440 с.), яка побачила світ напередодні 70-х роковин Корюківської трагедії (березень 1943 р.).

Всього за звітний період членами КМО НСКУ видано понад 60 книг, брошур, навчальних посібників. У первинних осередках КМО НСКУ є також колективні напрацювання, котрі, однак, не були видані за відсутністю коштів. Члени організації активно друкують свої праці також у спільнському науковому журналі “Краєзнавство”. За звітний період опубліковано 50 статей і матеріалів. Окрім цього, низку статей було опубліковано за посередництвом і сприянням КМО НСКУ представниками інших організацій, закладів, установ, краєзнавцями. Прослідковується тенденція: якщо в журналі у попередні роки публікували свої праці здебільшого співробітники Інституту історії України НАН України, то останнім часом усе активніше публікуються працівники вищих навчальних закладів та інших установ Києва. В цьому заслуга, зокрема, й міської організації НСКУ, оскільки вона популяризує журнал серед своїх членів, серед працівників різних установ краєзнавчого напрямку м. Києва.

Важливою формою наукової роботи Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України була участь у наукових конференціях, “круглих столах”, семінарах, наукових експедиціях. Так, з ініціативи КМО НСКУ в стінах Центру позашкільної роботи Святошинського району м. Києва проведено три “круглі столи” з проблем киевознавства (перший відбувся 10 грудня 2010 р., другий – 23 грудня 2011 р., третій – 24 грудня 2012). Особливістю цих заходів є те, що вони збирають разом представників різних установ та організацій для обговорення широкого кола питань, пов'язаних із вивченням і викладанням киевознавства в закладах освіти, наукових установах, бібліотеках, архівах і музеях, формулювання наявних проблем та шляхів їх розв'язання. Результатом дискусій стало ухвалення конкретних пропозицій щодо покращення краєзнавчої

роботи в столиці, заплановано ряд киевознавчих проєктів. Матеріали про ці заходи подавалися до журналу “Краєзнавство” та на сайт Спільки.

Члени міської організації брали активну участь у ряді всеукраїнських науково-практичних конференцій та “круглих столів”, зокрема в тих, що відбувалися в столиці: Всеукраїнській науково-практичній конференції “Київ у соціокультурному просторі ХІХ–ХХІ століть: національний та європейський контекст”, яка щорічно проводиться в стінах Київського університету Бориса Грінченка у квітні; “круглих столів” з проблем столичної топонімії “Топонімія Києва: вчора, сьогодні, завтра”, які проводяться в Інституті журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Всеукраїнській науково-практичній конференції “Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України”, яка відбулася в листопаді 2011 р. в рамках започаткованих Національною історичною бібліотекою України краєзнавчих читань, присвячених пам’яті багатолітнього голови Національної спілки краєзнавців України, академіка НАН України, Героя України Петра Тимофійовича Тронька, та інших заходах, які організовувалися НСКУ.

Важливим напрямом роботи КМО НСКУ є освітянське краєзнавство. Члени організації (Реєнт О.П., Маньковська Р.В., Гончаров О.П.) входять до складу авторського колективу з підготовки підручника “Основи краєзнавства” для студентів вищих навчальних закладів усіх спеціальностей. Міська організація бере активну участь в організації історико-краєзнавчої практики для студентів історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. За договором з Університетом, який укладено на п’ятирічний термін, навчальний заклад буде направляти на практику в КМО НСКУ 10 студентів. За посередництвом і активною участю міської організації Київський національний університет імені Тараса Шевченка уклав угоди на проходження студентської практики з установами й організаціями, в яких існують осередки КМО НСКУ: з Національною спілкою краєзнавців України, Інститутом історії України НАН України,

Центром позашкільної роботи Святошинського району м. Києва та Міжнародним центром дитячо-юнацького туризму міста Києва. Окрім цього, за посередництвом і допомогою КМО НСКУ Університет уклав договори про студентську практику з Державною науковою архітектурно-будівельною бібліотекою імені В.Г. Заболотного та Публічною бібліотекою імені Лесі Українки міста Києва. Ця робота важлива, оскільки дає змогу залучити студентів провідного вузу країни до дослідження киевознавчих тем в установах і організаціях краєзнавчого напрямку, посилює співробітництво КМО НСКУ з різними краєзнавчими структурами. 2012 р. розпочалася також співпраця з Київським територіальним відділенням Малої академії наук України (секція “Історичне краєзнавство”). Було запропоновано для учнів низку заходів, зокрема проведено екскурсію в Музеї історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Члени Київської міської організації НСКУ проводили різноманітні просвітницькі заходи. Відзначено діяльність киевознавця, колекціонера Віктора Киркевича, який брав участь у створенні музеїв і понад 50 виставках у різних містах України та за кордоном, має 17 персональних виставок. Він – ініціатор створення в Шевченківському районі м. Києва Музею історії центру міста (планується розмістити в Національному заповіднику “Софія Київська”). Активно працює на ниві краєзнавства, просвітницької роботи Борис Войцехівський. Він, зокрема, був куратором художньої виставки “Людина на всі часи”, присвяченої 290-й річниці від дня народження видатного українського просвітителя-гуманіста, філософа, поета, педагога Григорія Савича Сковороди, яка відбулася в січні 2012 р. в стінах Києво-Могилянської академії. Плідно працюють у цьому напрямі й інші члени організації.

Київська міська організація НСКУ налагодила співпрацю з Державною науковою архітектурно-будівельною бібліотекою імені В.Г. Заболотного, яка проводить цікаві краєзнавчі заходи. Інформація про них публікувалась у журналі “Краєзнавство”, розміщувалася на сайті НСКУ. З Публічною бібліотекою імені Лесі Українки КМО НСКУ співробітничав

в рамках проекту про сучасних киевознавців. У листопаді 2011 р. у відділі краєзнавчої літератури та бібліографії Публічної бібліотеки імені Лесі Українки проведено презентацію нових видань Національної спілки краєзнавців України, присвячених краєзнавчій освіті, історії міста Києва.

Завершуючи виступ, доповідач зазначив, що правління КМО НСКУ виконало практично всі пункти постанови Установчої конференції і закликав учасників конференції брати активнішу участь у діяльності організації, спільними зусиллями поставити роботу так, і вийти на такий рівень, щоб організація була знана в столиці, її районах, у регіонах країни, а той за межами України.

В обговоренні звітної доповіді взяли участь голови первинних осередків КМО НСКУ, члени організації, гості. Людмила Соловей – викладач кафедри іноземних мов Інституту туризму ФПУ, голова первинного осередку в Інституті, зупинилася на краєзнавчій діяльності колективу навчального закладу – це й розробка нових туристичних маршрутів, і здійснення туристично-краєзна-

вчих подорожей, і активна науково-дослідницька та просвітницька робота з популяризації національної історико-культурної спадщини. З метою підвищення кваліфікації викладачів регулярно організуються цільові навчально-методичні семінари, котрі мають виїзний характер. Загалом за звітний період сумісними зусиллями професорсько-викладацького колективу та студентів Інституту було проведено 36 туристично-краєзнавчих заходів. Значна увага приділяється освітянському краєзнавству, зокрема 2012 р. розпочато новий проект “Туристичну освіту у школу”. Навіть у своїй міжнародній діяльності Інститут пропагує краєзнавчі ідеї, ознайомлює зарубіжних колег з мережею вітчизняних туристично-екскурсійних маршрутів України, зі станом і перспективами розвитку туризму в Україні. Члени первинного осередку проводять певну роботу з підтримки сайту НСКУ, надають допомогу в підготовці до друку номерів журналу “Краєзнавство”. Не тільки члени первинного осередку, а й інші викладачі Інституту друкуються в науковому журналі “Краєзнавство”.

Володимир Семенюк – завідувач краєзнавчого відділу Міжнародного центру дитячо-юнацького туризму міста Києва, голова первинного осередку установи – ознайомив присутніх з туристсько-краєзнавчою роботою, яку проводить заклад, зокрема, в рамках міської туристсько-краєзнавчої акції учнівської молоді “Пізнай свій край – пізнай себе”, міського краєзнавчого конкурсу “Історії живі сліди”, фотоконкурсу “Мій улюблений Київ” тощо. Виступаючий зазначив, що в організації акцій беруть участь і члени Національної спілки краєзнавців України.

Надія Грищенко – завідувач відділу краєзнавчої літератури та бібліографії Публічної бібліотеки імені Лесі Українки розповіла учасникам конференції про краєзнавчу діяльність бібліотеки. Зокрема, відділ краєзнавчої літератури та бібліографії готує та видає бібліографічні покажчики з серії “Києвознавці”, інформаційний бюлетень “Київ”, формує інформаційний блок на сайті бібліотеки “Наш Київ”, веде блоги “Як тебе не любити, Києве мій” та “Кияни: від А до Я” тощо.

Олена Жидецька – завідувач науково-методичного відділу Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки ім. В.Г.Заболотного у своєму виступі розповіла про краєзнавчі аспекти роботи бібліотеки. Зокрема в рамках соціально-бібліотечного проекту “Історія малих міст України” у форматі бібліотечного клубу “Національні святині” відбулося вже двадцять два засідання. Традиційною на них є присутність керівників міста й району, які презентують своє місто. Активну участь у засіданнях беруть – архітектори, історики, мистецтвознавці, викладачі профільних вищих навчальних закладів, краєзнавці, музейні та бібліотечні працівники. Бібліотека проводить творчі зустрічі, презентації книг на архітектурну тематику, зокрема про київських архітекторів.

Сергій Вакулишин – методист Центру позашкільної роботи Святошинського району міста Києва, голова Святошинського осередку КМО НСКУ підкреслив, що головне завдання організації на найближчий період –

заявити про себе, заявити принципово! Поки що на офіційні пропозиції організації щодо найменування вулиць, збереження унікальних пам’яток Києва від міських структур отримані лише формальні відписки. Зазначив, що вартою запозичення може бути ініціатива осередку з розробки переліку екскурсійно-туристичних об’єктів для молоді в рамках Всеукраїнської експедиції “Моя Батьківщина – Україна” (53 об’єкти). Виступаючий схвалив ідею створення Науково-дослідного інституту краєзнавства і запропонував заснувати в ньому структурний підрозділ з києвознавства. Було порушено також питання про налагодження зв’язків з пам’ятко-охоронними структурами та столичними організаціями інших творчих спілок.

Світлана Смілянець – заступник генерального директора Національної історичної бібліотеки України з наукової роботи, розповіла про співпрацю бібліотеки з НСКУ і запросила учасників конференції взяти участь у роботі Всеукраїнської науково-практичної конференції “Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України”, яка відбудеться 20 листопада 2013 р. в рамках Других краєзнавчих читань, присвячених пам’яті видатного українського державного і громадського діяча, вченого-історика, академіка НАН України Петра Тимофійовича Тронька.

Обговоривши звіт правління міської організації за три роки, конференція визнала роботу правління задовільною. Також було заслухано звіт ревізійної комісії і затверджено “Положення про ревізійну комісію Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України”. Конференція обрала новий склад правління та ревізійної комісії.

В цей же день відбулося засідання правління Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України, на якому обрано президію правління у складі 11 осіб, голову правління, заступників і відповідального секретаря. Очолюватиме організацію впродовж наступної каденції Олександр Гончаров.

